РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
e-mail: arch@vas.bg

Изх. № 698

Дата: 04.08.2026 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

С Т А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ
представляван от председателя –
Адв. Стефан Марчев

по конституционно дело № 12/2026 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 25 юни 2026 г. по к.д. № 12/2026 г. КС е допуснал за разглеждане по същество искането на Административния съд – Силистра, трети състав, за обявяване на противоконституционност на чл. 574, ал. 10 от Кодекса за застраховането (КЗ) (обн. ДВ, бр. 102 от 2015 г., посл. изм. ДВ, бр. 51 ат 2026 г.) в частта „от датата на изпращане на уведомлението“ и на чл. 143, ал. 10, изречение 1 от Закона за движението по пътищата (ЗДвП) (обн. ДВ, бр. 20 от 1999 г. посл. изм. ДВ, бр. 55 от 2026 г.).

Със същото определение Висшият адвокатски съвет е конституиран като заинтересувана институция и му е предоставен 30-дневен срок да даде писмено становище по предмета на делото, във връзка с което Висшият адвокатски съвет излага следните съображения, които да имате предвид при разглеждане на искането по същество:

Разпоредбата на чл. 574, ал. 10 КЗ е оспорена в частта „*от датата на изпращане на уведомлението*“, като цялостното й съдържание е следното:

„Информационният център[1] *уведомява собствениците на превозни средства, за които не е сключен договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите или сключеният застрахователен договор е бил прекратен и не е подновен, и им дава срок 14 дни от датата на изпращане на уведомлението да представят доказателства за наличие на сключен и действащ застрахователен договор за тази застраховка.“*

Оспорено е и изречение първо от чл. 143, ал. 10 ЗДвП, което е със следното съдържание:

„Служебно се прекратява регистрацията на пътни превозно средства, за които е получено уведомление от Гаранционния фонд по чл. 574, ал. 11 от Кодекса за застраховането.“

Вносителят на искането е упражнил правомощието си по чл. 150, ал. 2 от Конституцията в рамките на висящо пред него административно-наказателно производство, образувано по жалба срещу принудителна административна мярка по чл. 171, т. 1, б. „з“, подб. „гг“ ЗДвП – временно отнемане на свидетелството за управление на моторно превозно средство до решаване на въпроса за отговорността (в случая по чл. 175, ал. 3 ЗДвП за управление на МПС без регистрация). Според него с определянето на момента на изпращане на уведомлението по чл. 574, ал. 10 КЗ като начален за предоставения 14-дневен срок за установяване на наличието на сключен застрахователен договор се накърнява основното конституционно право на защита по чл. 56 от Конституцията. Същото се отнася и за липсата на изрично задължение на органа по регистрацията да уведоми засегнатия собственик за служебното й прекратяване по получено уведомление от Гаранционния фонд, извършено на основание оспорената разпоредба на чл. 143, ал. 10 ЗДвП. В искането се поддържа още и теза за противоречие с презумпцията за невиновност. Развити са също така твърдения за несъвместимост с принципа на правовата държава

[1] Структурно звено в рамките на Гаранционния фонд по чл. 518 КЗ.

по чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията, поради несъобразяване с изискванията за правна сигурност и съразмерност (пропорционалност) при ограничаване на основните граждански права.

Основният закон наистина изисква установяването на ефективен механизъм за противодействие на посегателствата върху правата и законните интереси на гражданите и юридическите лица.

По своята същност правото на защита по чл. 56 от Конституцията „*представлява основно право, чието съдържание обхваща оправомощаването на всяко лице, попадащо в националната юрисдикция, със своите самостоятелни активни действия да се противопоставя на възможните източници на нарушаване или застрашаване на неговата правна сфера. То е универсално* ***процесуално право****, предназначено да служи като гаранция за реализацията на другите основни права и конституционно признати интереси на правните субекти* (мотиви на Тълкувателно решение № 14/2014 г. на КС по к.д. № 12/2014 г.).

Правото на защита не се ограничава единствено в обслужване на другите основни права и защитени от Конституцията интереси. То е насочено към утвърждаване на човешкото достойнство чрез налагане на органите на властта и правните субекти задължение за въздържане от посегателства върху цялостната правна сфера на отделния гражданин. В този смисъл правото на защита представлява и лично гражданско право, чрез което се обезпечава реализацията не само на конституционно признатите права и интереси, но и правата и интересите, които имат друг законен източник (Решение № 3/1994 г. на КС по к.д. № 1/1994 г.).

В искането си вносителят се позовава на обезпечителната защита по чл. 56 от Конституцията, без да е посочено кои права и законни интереси се накърняват от оспорените разпоредби. Изложените съображения за административните затруднения в предварителната процедура по прекратяване на регистрацията са ирелевантни към предмета на конституционното производство. В Информационния център на Гаранционния фонд по КЗ се събира електронна информация за превозните средства, за които няма валидно сключена застраховка „Гражданска отговорност“. За да се отстранят допуснати фактически грешки, включително и по технически причини, разпоредбата на чл. 574, ал. 10 КЗ предвижда собствениците да бъдат уведомени за липсата на надлежно сключен договор, като им се предоставя възможност да представят доказателства за наличието му. За съответния собственик обаче пропускането на 14-дневният срок няма непосредствени правни последици. Ако е имал

редовно сключена задължителна застраховка, но не е получил своевременно от Информационния център изпратеното предупреждение за противното, той успешно може да защити правата си непосредствено пред органите на МВР по регистрация на превозните средства. От значение за конкретния случай е, че Гаранционният фонд, а още по-малко неговият Информационен център, не е оправомощен да приема властнически актове, с които да накърни или постави в опасност упражняването на основни или други права на отделния гражданин, собственик на превозно средство, подлежащо на задължително застраховане. Уведомлението е предназначено да улесни процедурата по доказване на нарушението и да създаде предпоставки за неговото преустановяване, без да предрешава въпроса за непосредствените санкционни последици за евентуалния нарушител. Следователно, обстоятелството, че в някои случаи информацията за липсата на застраховка „Гражданска отговорност“, намираща се в масивите на Гаранционния фонд, би могла по обективни причини изобщо да не достигне до знанието на собственика или да достигне до него със закъснение (извън предоставения срок за адекватно реагиране) не обуславя ограничаване на основните права, свързани с пълноценното упражняване на правото на собственост върху притежаваното превозно средство.

Разбира се, собственикът на превозно средство, който действително не е сключил задължителна застраховка, може да търпи неблагоприятни санкционни последици. За него е съвсем ясно, че без такава застраховка не следва да управлява това средство по пътищата. Затова чл. 638 КЗ третира като самостоятелно административно нарушение неизпълненото задължение за сключване на застраховка „Гражданска отговорност“. В хода на евентуално административно-наказателно производство, при обезпечен достъп до съдебен контрол, засегнатото лице разполага с пълната възможност да защити своите права. Тази санкционна процедура обаче не се намира в причинно-следствена връзка с оспорената част от разпоредбата на чл. 574, ал. 10 КЗ.

Упражняването на основни граждански права наистина се поставя в опасност, но не от властнически акт на Гаранционния фонд, а с решението на компетентния орган на МВР, който служебно е задължен да прекрати регистрацията на всяко пътно превозно средство, за което по данни на фонда няма валидна застраховка „Гражданска отговорност“. Според КЗ застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите е задължителна. Нейният обект е отговорността на застрахованите физически и юридически лица за причинените от тях имуществени и неимуществени вреди, свързани с притежанието и/или използването на превозни средства, за които застрахованите отговарят съгласно българското законодателство или

законодателството на държавата, в която е настъпила вредата (чл. 477, ал. 1 КЗ). Застраховането съвсем не е само в полза на търговските интереси на застрахователите, а преди всичко гарантира много по-широк обществен интерес – правото на пострадалите на пътя да получат обезщетение за виновно причинените им вреди от застрахованите водачи.

Действително, прекратяването на регистрацията на превозно средство, без надлежно сключена застраховка „Гражданска отговорност“, застрашава упражняването на някои конституционни права от съответните собственици и законни ползватели. Превозно средства без регистрация не може да бъде използвано по своето предназначение, а това води до ограничение на правото на собственост по чл. 17, ал. 1 и 3 от Конституцията, правото на свободно придвижване в страната и извън нея по чл. 35 от Конституцията, правото на труд по чл. 48 от Конституцията и т.н.

В основата на искането за противоконституционност е твърдение за нарушаване на обезпечителното право на защита по чл. 56 от Конституцията, без обаче да е посочено нито едно от обезпечените от правото на защита основни права. При всяко положение обаче ограниченията, произтичащи от прекратената регистрация, са напълно оправдани както от гледната точка на легитимност, така и от гледната точка на съразмерност (пропорционалност):

- Насочени са към защита на сигурността на участниците в движението;
- имат временен характер – регистрацията се възстановява служебно при получаване на данни от Гаранционния фонд или от самия заинтересован собственик за валидна застраховка „Гражданска отговорност“.

Недоволството на вносителя на искането за противоконституционност по отношение на чл. 143, ал. 10 ЗДвП произтича от отпадането на законовото изискване за уведомяване на засегнатото лице за прекратената регистрация в резултат на данните, постъпили от Гаранционния фонд. По принцип позоваването на непълнота (празнина) в закона като основание за установяване на противоконституционност е недопустимо, защото такива празнини могат да бъдат преодолени чрез използване на съответни тълкувателни способи (например, аналогията). В конкретния случай обаче няма такава непълнота, защото липсата на задължение за органа по регистрацията да уведоми засегнатото лице за служебно прекратената регистрация е резултат на съзнателно и премислено нормативно разрешение. Законодателят е отдал превес на бързата реакция, за да се избегне риска по пътищата да се движат

значителен брой превозни средства, чиито водачи нямат валидна застраховка „Гражданска отговорност“. Собственикът на превозно средство, без надлежно сключена задължителна застраховка, винаги може сам да предвиди неблагоприятните последици от своето противоправно поведение – възможност за административно санкциониране по чл. 638 КЗ и/или служебно прекратяване на регистрацията на превозното средство. Разбира се, напълно възможно е да има грешки, пропуски и несъответствия при установяване на релевантните факти от контролните държавни органи, но при всяко положение добросъвестните лица не са лишени от адекватна защита. Всеки собственик на превозно средство с прекратена регистрация може да постигне отмяна чрез най-елементарно свое действие – представяне на валидна застраховка „Гражданска отговорност“. Сам по себе си актът по чл. 143, ал. 10, изр. 1 ЗДвП не засяга **непосредствено** правата, свободите или законните интереси на съответните собственици, поради което не може да се определи като индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21, ал. 1 от Административно-процесуални кодекс. Това е дало основание на законодателя да го изключи от съдебно-обжалваемите актове като обезпечи конституционното право на защита на индивидуалните права по косвен път – при предприемане от органите по контрол на движението на действия, ограничаващи използването на превозното средство в условията на прекратена регистрация.

Дали е имало основание за прекратяване на регистрацията и ако е имало, дали към момента на проверката на пътя основанието вече е било отпаднало, са въпроси, относими към изхода на делото, което се разглежда от Административен съд – Силистра. Вместо да се произнесе по тях съдът е предпочел да потърси недостатъци в предварителната доказателствена процедура по установяване на правно-релевантните факти и да сезира КС с въпроси, на които сам трябва да отговори в рамките на висящото пред него производство. Дори хипотетично да се приеме, че искането бъде уважено, изходът на административно-наказателното дело пак ще зависи от това дали прекратяването на регистрацията на превозното средство е било съобразено с материалните законови предпоставки за това. Санкционираният водач може действително да е нямал валидна застраховка „Гражданска отговорност“, при което прекратяването на регистрацията от компетентния орган на МВР би било напълно законосъобразно. В този случай възраженията за ограничените възможности за участие в предварителната процедура по установяване на нарушението няма да бъдат от значение за изхода на административно-наказателното производство. Обратно, ако са липсвали фактически и правни основния за прекратяване на регистрацията, то контролиращият съд би

разполагал с всички основания да отмени санкцията, тъй като само по себе си прекратяването не подлежи на обжалване, но неговата незаконност може да се констатира от съда с произтичащите от това последици. При всяко положение обаче по отношение на последиците от временното прекратяване на регистрацията на превозното средство по реда на чл. 143, ал. 10, изр. 1 ЗДвП правото на защита, макар и по косвен път, е осигурено чрез установения съдебен контрол върху свързаните актове и действия на администрацията, непосредствено ограничаващи правата на собственика, а достъпът до независим съд е най-ефективното защитно средство и общопризнат принцип правовата държава.

В искането са включени и съображения, които са несъвместими с Основния закон и практиката на КС по неговото тълкуване и прилагане. Така например, съразмерността (пропорционалността), въплътена в чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията, в разрез със съдържанието и смисъла на конституционната разпоредбата е разгледана не от аспекта на стандартите за необходимост и прекомерност при засягане на правната сфера на гражданина, а от позицията на административните затруднения при установяване (доказване) на правно-релевантните факти. Цялостната уредба, без да лишава от защита засегнатите лица, отразява идеята на законодателя, че е по-целесъобразно незабавното временно спиране от движение на превозни средства, за които има данни, че няма валидно сключена застраховка „Гражданска отговорност“, при осигурена административно опростена и бърза възможност съответните собственици да възстановят регистрацията като докажат своята изправност или сами отстранят нередовността като сключат задължителната застраховка. Така по-ефективно се брани обществения интерес, като се преодолява опасността по пътищата да продължат да се движат превозни средства, чиито водачи биха могли да причинят застрахователно необезпечени вреди. При осигурения достъп до съдебен контрол, не заслужава специален коментар необоснования опит на вносителя на искането да тълкува разширително приложното поле на презумпцията за невиновност по чл. 31, ал. 3 от Конституцията по отношение на административно-наказваните лица.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

По изложените съображения Висшият адвокатски съвет намира, че Конституционният съд следва да отхвърли като неоснователно искането на Административен съд – Силистра, трети състав, за обявяване на противоконституционност на чл. 574, ал. 10 от Кодекса за застраховането (обн. ДВ, бр. 102 от 2015 г., посл. изм. ДВ, бр. 51 ат 2026 г.) в частта *„от датата на изпращане на уведомлението“* и на чл. 143, ал. 10, изречение 1 от Закона за движението по пътищата (обн. ДВ, бр. 20 от 1999 г., посл. изм. ДВ, бр. 55 от 1026 г.).

С уважение,

STEFAN NIKOLAEV MARCHEV

Digitally signed by STEFAN NIKOLAEV MARCHEV
Date: 2026.08.04 16:51:01 +03'00'

АДВ. СТЕФАН МАРЧЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА

ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ